

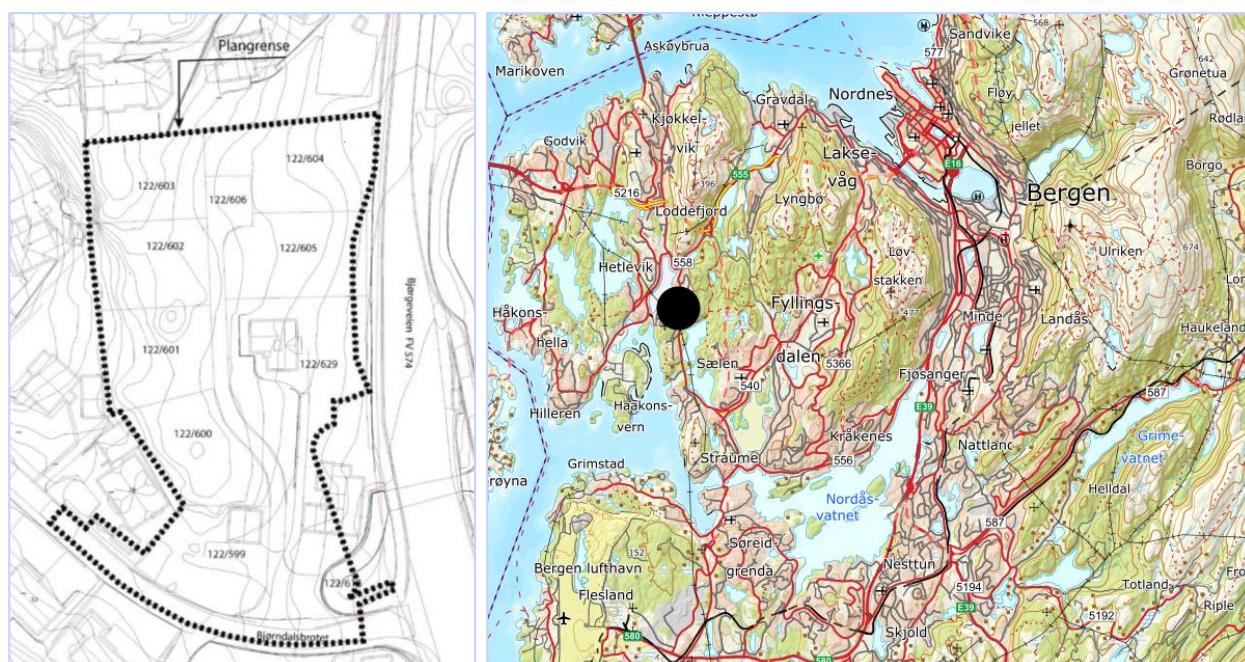
NOTAT – VURDERING NATURMANGFOLD

Prosjekt Øvre Sæterdalen gård	Prosjektleder Silje Riise	Dato 15.12.2020
Prosjektnummer 10220592	Opprettet av Kjersti Misfjord	Rev. Dato 07.07.2023
Kontrollert av Aslaug T. Nastad (15.12.2020 og 30.07.2023)		

Innledning

Det planlegges utbygging på Øvre Sæterdalen gård i Loddefjord bydel, i Bergen kommune (figur 1). Det er i dag et våningshus og en driftsbygning på eiendommen og det planlegges nå flere nye boliger. Det eksisterende våningshuset vil bevares og oppgraderes, mens driftsbygningen vil rives. Det legges vekt på grønne arealer og urban dyrking i planen. Sweco er engasjert for å beskrive naturmangfold på eiendommen og hvilken virkning utbyggingen har på naturmangfoldet. Dette notatet ble utarbeidet første gang i desember 2020 basert på eksisterende informasjon. Notatet er nå oppdatert etter en feltkartlegging av området.

Beskrivelsen av området er basert på eksisterende informasjon fra databaser og rapporter, samt feltkartlegging av naturtyper etter Miljødirektoratets instruks (NiN), rødlistearter og fremmede arter. Miljødirektoratets instruks beskriver en utvalgskartlegging for rødlistede naturtyper og/eller naturtyper med viktig økosystemfunksjon. Kartleggingen ble utført av biolog Kjersti Misfjord den 29.06.2023.

Figur 1. Tegningen til venstre viser varslet plangrense ved oppstart av planarbeidet og er fortsatt gjeldende. Kart til høyre viser hvor prosjektområdet ligger. Kilde: Cubus Arkitekter og Norgeskart.

Områdets naturmangfold

Vegetasjon

Det er ikke registrert naturtyper eller utvalgte naturtyper i planområdet (Naturbase). Det er heller ikke registrert miljøregistreringer i skog (MiS) i eller nært planområdet (NIBIO). Området inngår i et større dekningsområde for kartlegging, utført i 2022 i regi av Miljødirektoratet. Kartleggingen var av naturtyper etter Miljødirektoratets instruks for kartlegging av naturtyper etter NiN. Det ble ikke identifisert naturtyper i planområdet. Berggrunnen i området er av granittisk gneis (NGU), noe som ikke gir grunnlag for spesielt krevende vegetasjon.

Figur 2. Flyfoto av Sæterdalen fra 1951. Våningshuset i midten av bildet. Kilde: Norge i Bilder.

Sæterdalen gård er et tidligere gårdsbruk (figur 2). Områdene rundt gårdsbruket har de siste 50 årene vært under utbygging, og landskapet har endret seg fra å være spredt boligbebyggelse i jordbrukslandskap til å bli tett bebygd. Planområdet preges i dag av at det er fraflyttet og opphørt drift. Hageplanter og andre busker har spredt seg rundt våningshuset og driftsbygningen. De fleste av disse er fremmede arter. Geitrams og einstape dominerer flere steder på eiendommen og tyder på gjengroing.

Jordene på Sæterdalen gård er ikke i drift i dag, og er også i gjengroing (figur 3). Arealtypen er registrert som fulldyrka mark (NIBIO-kilden), men noe av arealet er nok heller overflatedyrka jord da det er nokså grunnlendt (Norsk landbruksrådgivning vest, 2020). Ut ifra historiske flyfoto (Norge i bilder), ser en at det vært drift der fra før 1950. Det er tydelig rydda for stein og det er utført slått (muligens inntil 2009 ifølge flyfoto). Det er vanskelig å si om jorda er pløyd, men dette er sannsynlig da det er beskrevet som overflatedyrka jord og på måten jordet ser ut (jevn overflate). Det er relativt få arter på enga i dag, og artssammensetningen tilsier at det har blitt noe gjødsla. Det er en dominans av sølvbunke og jordnøtt, med andre arter som engsyre, gulaks, harestarr, kystmaure, rødsvingel, englodnegras og sløke, og med engkransmose og bjørnemose i bunn. Dominans av jordnøtt tyder på tidlig gjengroing (Bondens kulturmarkflora). Artene som er funnet tåler noe gjødsling. Det er ikke funnet arter som er sensitive mot gjødsling (altså som bare er på lavere hevdintensitet), dermed er nok jorda her gjødsla tidligere. I kantene rundt enga dominerer geitrams, bringebær og einstape (figur 4). Det at det er lenge siden enga er skjøtta gjør at en kan få mer seminaturlige arter som ryllik (fantet på et lite område) og gulaks. Pga. tidligere driftsmåte, kan ikke enga defineres som den truede naturtypen *semi-naturlig eng* (T32). Innen NiN-systematikken (NiN2), karakteriseres som *engaktig oppdyrket mark* (T41-c-1) (Miljødirektoratet 2023).

Figur 3. Bildet er tatt av våningshuset mot sør. Foto: Sweco.

Figur 4. Bilde tatt mot sør og viser kanten av jordet. Foto: Sweco.

Skogen mot vest har vært der minst siden 1970 (Norge i bilder). Det vokser en liten (ca. 2 daa) blandingsskog med blant annet furu, rogn og bjørk (figur 5). Det er også noen skudd med hassel, kristtorn og barlind, som tyder på at jordsmonnet er noe mer kalkrikt her. Barlind er rødlista med kategori VU-sårbar. Forekomsten her er liten (figur 6), og siden det ligger nært hager, så kan det være hagevarianten som er spredt inn i området. I skråningen mot vest er det et lite felt som er planta med gran. Skogbunnen er kalkfattig og frisk med blåbær som dominerende art, men også smyle og skogstjerne. På grensen mot Fv. 557 og mot noen av eiendommene i vest vokser det en tujahekk.

Figur 5. Skogen er ung med blåbærlyng og einstape. Foto: Sweco.

Figur 6. Til venstre: skudd av en barlind. Foto: Sweco. Til høyre: Kart som viser funnsted av barlind.

Fremmede arter

Det ble funnet flere fremmede arter i planområdet under kartleggingen. De fleste av de registrerte fremmede arter er hageplanter, og er nok opprinnelig plantet på eiendommen. Enkelte av disse har spredt seg rundt, spesielt gyvel kommer opp flere steder. Brunskogsnegl ble observert flere steder. I figur 7 vises et bilde av hvordan det ser ut rett utenfor våningshuset, hvor en del fremmede arter har spredt seg. Registrerte fremmede arter er listet opp i tabell under og vises i kart (figur 8).

Art	Fremmedartskategori
Gyvel	SE-svært høy risiko
Blankmispel	SE-svært høy risiko
Bulkemispel	SE-svært høy risiko
Hagelupin	SE-svært høy risiko
Høstberberis	SE-svært høy risiko
Gravbergknapp	SE-svært høy risiko
Sibirbergknapp	SE-svært høy risiko
Krypfredløs	SE-svært høy risiko

Skogskjegg	SE-svært høy risiko
Gullregn	SE-svært høy risiko
Brunskogsnekl	SE-svært høy risiko
Honningknoppurt	HI-høy risiko
Tuja	L0-lav risiko
Fioliris	L0-lav risiko
Rhododendron	NK-ikke risikovurdert og L0-lav risiko

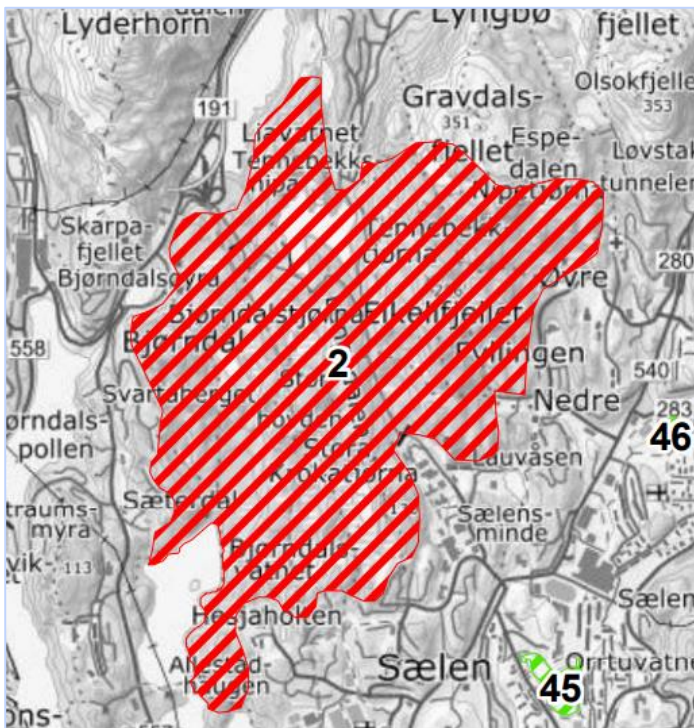
Figur 7. Bildet viser spredning og gjengroing utenfor våningshuset. Foto: Sweco.

Figur 8. Kartet viser funn av fremmede arter i planområdet. Kilde: Kartverket, Geovekst kommuner-Geodata AS.

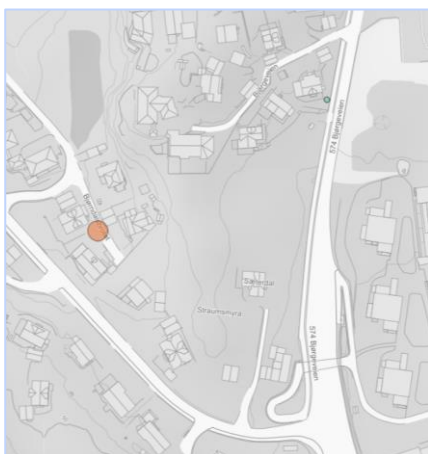
Vilt

Det er registrert et større viltområde øst for planområdet, Kanadaskogen. Dette er definert som et svært viktig viltområde (figur 9). Dette er et større furuskogsområde, med myrer og innslag av næringskrevende treslag. Hønsenhauk og hvitryggspett er påvist hekkende i viltområdet, men det er usikkert om de hekker der nå (Mikkelsen og Søyland 2017). Det er en del menneskelig ferdsel i viltområdet, noe som sannsynligvis begrenser verdien for vilt. Siden viltområdet ligger nokså nært planområdet, er det sannsynlig at noen av artene også benytter planområdet, slik som f.eks rådyr.

Figur 9. Viltområde Kanadaskogen. Kilde: Mikkelsen og Søyland 2017.

Vest for planområdet (figur 10) er det registrert flere fuglearter (Artskart). Gulspurv (VU-sårbar), granmeis (VU), grønnfink (NT-nært trua) og gråspurv (NT) er rødlistearter som er registrert i nærheten. Andre arter er spurvehauk, ringdue, stjertmeis, skjære, grønnsisik, bokfink, bjørkefink, dompap, blåmeis, kjøttmeis, svartmeis, spettmeis, fuglekonge, munk, rødstrupe, svarttrost og flaggspett. Under kartlegging ble det observert skogdue. Flere av disse artene benytter nok skogen som ligger i vestdelen av planområdet og jordene. Skogen vil ha funksjonsområde for skjul, matsøk og muligens hekkeområde. De åpne jordene benyttes nok av f.eks. gulspurven. Trolig har artene som bruker området noe toleranse for støy.

Figur 10. Utsnitt som viser funn av fuglearter i nærheten av planområdet. Kilde: Artskart.

Siden det er en del bebyggelse rundt planområdet, reduserer dette området verdi for vilt, da støy og menneskelig aktivitet vil virke forstyrrende på en del villarter. Det er sammenhengende grønne områder sør for Sæterdal og nord ved Bjørndalstjørna, som vil være viktigere for vilt med tanke på oppholdsområder, trekkveger og grønne korridorer.

Det er ingen vassdrag eller sjø i eller i nærheten av planområdet.

Mulige virkninger av tiltak

Utbyggingen vil gi en del endringer i arealbruken innenfor planområdet (figur 11). Blant annet vil arealene hvor det er oppdyrket mark gjøres om til boliger, med opparbeida arealer rundt. Det vil bli plantet mer vegetasjon/trær rundt den nye bebyggelsen. Det planlegges å bevare flere av de eksisterende trærne. Det er ikke registrert naturtyper eller spesielt verdifull vegetasjon i området som vil påvirkes av tiltaket.

Skogen som ligger i vestdelen av planområdet vil bevares. Det vil tilrettelegges med sti gjennom skogen. Dette vil gi noe slitasje på bunnvegetasjonen. Skogen vil fortsatt kunne brukes av fugl og annet vilt til skjul og til matsøk, men økt aktivitet og støy i områdene rundt kan gjøre at området blir mindre attraktivt.

Gravearbeider kan føre til spredning av fremmede arter. Det ses på som liten risiko for at fremmede arter vil utgjøre noe skade i nærområdet, da det ikke er registrert viktige naturverdier her.

Figur 11. Tegningen viser situasjonsplan, tegning nr. A10-1, datert 15.12.2020. Kilde: Arkitektgruppen Cubus.

Vurdering etter naturmangfoldloven §§ 8-12.

Det planlagte tiltaket og dets virkning er vurdert etter naturmangfoldloven §§ 8-12. Dette omfatter vurdering av kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samla belastning (§ 10), kostnader ved miljøforringelse (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og metoder (§ 12).

Kunnskapsgrunnlaget baserer seg på kartlegging utført i 2023, informasjon fra tilgjengelige databaser og Bergen kommunes rapporter om vilt og naturverdier i kommunen. Dette gir et godt kunnskapsgrunnlag. Kunnskap om verdiene i planområdet og tiltakets virkning på disse ses på som godt, slik at føre-var-prinsippet ikke legges til grunn.

Det er flere rødlistearter, som tilhører skogvegetasjonen i vest. Disse berøres ikke av selve utbyggingen. Ingen naturtyper registrert i området. Tiltaket som skal gjennomføres, vurderes derfor ikke å øke den samla belastningen på rødlistearter eller naturtyper.

Ved en eventuell miljøskade skal tiltakshaver bære kostnader ved miljøforringelse, jf. § 11. Ved gjennomføring av tiltaket skal det brukes miljøforsvarlige teknikker og metoder for å unngå skade på naturmiljø, jf. § 12.

Konklusjon

Skogen i vest er leveområde for rødlista fugl og en barlind. Det er ikke registrert naturtyper. Flere fremmede arter er registrert. Utbyggingen vil ivareta viktige skogområder og vil ikke gi skade på viktig naturmangfold i planområdet. Fremmede arter bør håndteres for å unngå spredning av artene.

Avbøtende tiltak

Følgende avbøtende tiltak foreslås:

- Sti bør legges utenfor forekomst med barlind, slik en kan bevare denne.
- Skog bevares i størst mulig grad
- Dersom masser skal flyttes ut av planområdet, bør disse hensyntas med tanke på å hindre spredning av fremmede arter. Det bør legges en plan for hvordan håndtere fremmede arter i anleggsfasen.

Referanser

Mikkelsen, G og Søyland, A, 2017. Viltet i Bergen. Kartlegging av viltområder og status for viltartene - Bergen kommune, Bymiljøetaten: 66 s. + vedlegg.

Artsdatabanken, Fremmedartslista 2018. <https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>

Artskart – Artsdatabankens database over registrerte arter, tilgjengelig fra www.artsdatabanken.no

Naturbase – Miljødirektoratets database over viktige naturtyper, forvaltningsrelaterte arter og landskapstyper. tilgjengelig fra www.naturbase.no

Norge i bilder. Statens vegvesen, Norsk institutt for Bioøkonomi (NIBIO) og Statens kartverk. Tilgjengelig fra <https://www.norgeibilder.no/>

NIBIO – Norsk institutt for Bioøkonomi. Kilden. Tilgjengelig fra <https://kilden.nibio.no/>

NGU. Norges geologiske undersøkelse. Berggrunnskart. Tilgjengelig fra
https://geo.ngu.no/kart/berggrunn_mobil/http://www.artsdatabanken.no/

Kartlegging av 263256_Fyllingsdalen_2022_NTYP utført av Miljøfaglig utredning på oppdrag av Miljødirektoratet.

Miljødirektoratet, 2023, Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. M-2209-2023.

Bondens kulturmarkflora for Midt-Norge. Tilgjengelig fra:
[https://www.artsdatabanken.no/Pages/180073/Bondens kulturmarksflora for Midt-Norge](https://www.artsdatabanken.no/Pages/180073/Bondens_kulturmarksflora_for_Midt-Norge)

Norsk Landbruksrådgivning vest, 2020. Detaljregulering Sæterdalen Gård, gnr122 bnr 605 m.fl. i Bergen kommune.
Konsekvenser for landbruk og jordvern.